

Terug naar de essentie

Bushcraften in Nederland

De vraag of er in ons land ruimte is voor sublieme natuurervaringen, is niet eenduidig te beantwoorden. De één beweert dat je zo'n ervaring in je achtertuin kunt hebben, de ander meent dat dit alleen maar kan in een echte wildernis met wilde dieren. Op zoek naar een antwoord ging Jan Dobbe op bezoek bij mensen die (over)leven in de wildernis tot een tweede natuur hebben gemaakt: *bushcrafters*. Hij vond ze op de Veluwe en trok een dagje met hen op...

De term 'sublieme natuurervaring' staat voor een ervaring met iets in de natuur dat duidelijk anders, groter, is dan jijzelf. Het is een mengeling van verrukking enerzijds en besef van je eigen kwetsbaarheid anderzijds, die op een of andere manier maakt dat je je heel levend voelt. Je ervaart het sublieme. Een gevoel waar je later naar terugverlangt, waarnaar je bewust op zoek kunt gaan. Mensen die al dan niet bewust op zoek gaan naar zulke ervaringen, zijn *bushcrafters*, mensen die volgens eigen zeggen de natuur ervaren en waarderen door er zo veel mogelijk deel van te zijn, door er letterlijk middenin te zitten. Hoe kijken zij tegen de Nederlandse wildernis (of juist het ontbreken daarvan) aan?

Groene mannen

Op zoek naar antwoorden kom ik terecht bij *Extra Survival*, een bushcraft-organisatie van René Nauta en Beke Olbers uit Vledder (Dr.). Ik mag een dagje met hen meelopen tijdens een *extraining*, een trainingsweekend met hun vrijwilligersteam op de Veluwe. Op de dag zelf word ik per mobiele telefoon naar de plek geloodst waar het team bij elkaar is. Halverwege een bospad doemen zes groene mannen op uit het bos. Het is even slikken, het lijken wel commando's. Maar het valt mee: vriendelijke gezichten, open en enthousiast. Handen schudden met René, Menno, Frits, Ted, Erwin en Bob. Waarom die groene pakken? 'We willen niet graag detoneren in de natuur. En het is *dumpkleding*. Goedkoop en zeer degelijk. Geen *dress code* dus, maar gewoon heel erg handig!'

Twee mannen hurken plots bij een boom: 'Hier was een boomarter!' Ze wijzen op een zwart drolletje. Het determineren van zo'n drolletje, het volgen van dierlijke sporen, de fascinatie daarvoor... het is een rode draad.

Even later bereiken we het kamp waar het team bivakkeert. Er staat een grote *tipi*, waarin een kampvuur brandend wordt gehouden. Dat is nodig, want overdag komt de temperatuur niet boven nul (eind maart!) en er staat een gure wind. Hier wordt gegeten en gepraat. Verspreid door het bos zie ik afdakjes van zeil met bagage eronder. 'We slapen niet in tenten, omdat je dan alsnog afgesneden bent van de natuur. We willen er middenin zijn, zodat je een ree of hert dat bij je in de buurt komt grazen, ook echt kunt zien...'

Thuis in de natuur

Waar gaat bushcraft over, vraag ik Rene Nauta. 'Kennis haal je van je PC, de TV en boeken' zegt hij, 'maar ervaring en waardering haal je uit de natuur zelf. Als je de natuur niet als *tegenstander* maar als *medestander* leert zien, zul je je er thuis gaan voelen. Dat is waar het bij ons over gaat: dat je met gebruik van al je zintuigen vertrouwd raakt met de natuur en wat zij te bieden heeft. Het is géén sportieve prestatie, zoals bergbeklimmen – zeker niet! Maar wel: Hoe en waar bouw ik een bivak, welke plant levert zeep, aspirine of touw, met welk materiaal kan ik een goed vuur maken zonder lucifers? Hoe herken ik sporen van wilde dieren en wat leid ik er uit af? Wat zeggen bepaalde geluiden?'

Op de vraag of er in Nederland nog voldoende gelegenheid is om een sublieme natuurervaring op te doen, krijg ik ook bij deze groep natuurliefhebbers geen eenduidig antwoord. Rene: 'Echte wildernis heb je hier niet meer, maar dat betekent niet dat je geen mooie natuurervaring kunt hebben. Veel cursussen geven we bewust in Nederland. Want het leren herkennen van planten, dieren en bomen

begint in feite in je eigen achtertuin. Daarna zul je ze overal herkennen. En technieken, zoals een vuurtje maken, kun je ook het beste hier oefenen. Daarvoor hoef je niet naar de rimboe!

Niks mag

Kritiek op het Nederlandse natuurbeleid hebben de *bushcrafters* echter ook. René: 'Natuurbeleid gaat ervan uit dat mensen de natuur schaden. Daarom mag je er niet komen, al helemaal niet 's nachts. Zo wordt de natuur 'eng' en creëer je steeds meer afstand. Wat we hier nu doen, mag niet: van de paden af, wild kamperen, een vuurtje maken, in het bos slapen. Maar hoe moet je anders de natuur leren kennen?' Gelukkig kent hij de eigenaar van dit bosperceel, die hen persoonlijk toestemming heeft gegeven. René: 'We praten met organisaties als Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer om de teugels op dit punt te laten vieren. Langzamerhand zie je dat onze argumenten serieuzer worden genomen.' Als voorbeelden noemt hij landen als Schotland en Scandinavië. 'Daar groeien kinderen op met natuur. Ze gaan naar buiten, dat is een belangrijk deel van hun educatie. En zo raken ze vertrouwd met de natuur. En wie vertrouwd is met de natuur, gaat er ook beter mee om.'

Oncontroleerbare natuur

De natuur is populair. Volgens René Nauta volgden al duizenden mensen een natuurcursus bij hem. 'De leeftijd van de cursisten ligt grofweg tussen de 20 en de 45. Het zijn vooral mannen, zo'n 75 procent, maar de vrouwen zijn in opkomst.' In het team is landbouwkundige Beke Olbers de enige vrouw. Als levens- en zakelijk partner van René stapte ze in 2009 in het bedrijf. Ze leeft nu samen met René minstens tweederde van het jaar in de vrije natuur. 'Bushcraft is voor mij een levenswijze geworden, meer dan technieken en cursussen. Wat mij echt naar buiten trekt is de wens om te ervaren en te snappen wat buiten gebeurt, buiten te ZIJN. En dat 'buiten zijn' is ook het enige dat er is. Dat is heel concreet, heel eenduidig. Je bent zeer bewust bezig met dingen. Het is een illusie dat we de natuur kunnen controleren. Dat wilde, oncontroleerbare ervan blijft me fascineren.' De bushcrafters zijn qua achtergrond heel divers. Alleen René en Beke zijn er professioneel mee bezig, de rest is vrijwilliger. Menno is manager in de sociale werkvoorziening en raakte 'uit pure nieuwsgierigheid' betrokken bij de natuur. 'Bij het uitlaten van de hond dwaalde ik steeds verder van het geijkte pad af en dat wakkerde een ongelooflijke nieuwsgierigheid aan naar wat er in de natuur te beleven valt.' Frits verzorgt de inkoop en de logistiek bij een vaatwasmachineproducent, zit zijn hele leven al bij de scouting en ziet buiten leven als één grote uitdaging. Ted doet logistiek werk bij de landmacht, en kreeg na een jeugd in de natuur (zoon van een boswachter) na 20 jaar weer ernstig behoefte om de natuur in te trekken. Arend is onderwijzer en kreeg de natuur met de paplepel ingegoten door zijn vader die bioloog was en doordat hij opgroeide in de polders. Erwin is ICT-er, zit al van jongs af aan bij de scouting. Bushcraft heeft hem anders leren kijken: 'Je *ziet* echt iets als je naar buiten kijkt!' Bob is *design engineer* in Delft: 'Het bos heeft me te pakken.'

Adrenaline

In de loop van de middag maken we een wandeling door het bos – waar we ook langs een *wildspoor* komen waar *high tech* camera's van Extra Survival staan opgesteld om het wild te filmen. Ik raak in gesprek met Bob. Hij is op solocursus geweest in Schotland: 'Als je solo gaat, heb je twee kilo bepakking. Je krijgt geen aansteker of lucifers mee en geen eten of drinken. Je moet het vier dagen en nachten in je eentje redden. Het heeft me gebracht wat ik zocht: de essentie van hoe dingen werken. De directe koppeling tussen de keuzes die je maakt en de gevolgen daarvan: als je nu geen hout verzamelt voor een vuurtje, is het straks te donker en zit je vanavond in de kou en kun je niet koken. Actie is pure noodzaak. Je leert ook wat dit leven doet met je lijf. Denk aan de werking van hormonen – *adrenaline* die gaat werken als je in actie moet komen. En heb je na een paar dagen je schapjes op het droge – eten, onderdak, vuur – dan is die pure noodzaak weg. Je zakt weer in... Totdat het begint te regenen, dan is de adrenaline er weer vanwege de noodzaak om in actie te komen.'

'Kijk, de hoefafdruk van een wild zwijn!' We knielen erbij neer en Bob wijst de contouren van de afdruk aan.

Robinson Crusoe

'Al met al leef je in de natuur als opportunist, als een soort Robinson Crusoe. Je moet rekening houden met het weer, windrichting, waar haal ik spullen vandaan? Ontdekkingsreisjes zijn dan belangrijk om te weten wat je kunt verwachten in zo'n terrein. Dus niet steeds dezelfde route lopen, want dan leer je niet. In het dagelijks leven loop je wel steeds dezelfde route.' Het geeft Bob een kick zulke inzichten op te doen. 'Ik zei tegen een vriend dat ik die levenswijsheid had opgedaan: loop nooit dezelfde weg terug. Toen zei hij: "Inderdaad, dan loop je altijd vooruit." Zo is dat!' Hoe is het eigenlijk met de tijdbeleving? Gaat die langzamer dan normaal? Bob: 'Nee hoor, de tijd gaat juist verrassend snel. Je hebt maar een bepaald aantal uren licht om je dingen te doen. Logistiek moet er heel veel gebeuren: hout sprokkelen voor vuur, eten zoeken en bereiden. Je bent continu bezig om te bedenken of iets nog wel of niet kan. Je hebt het eigenlijk geweldig druk!'

We zien de drol van een marter... Bob: 'De draaiing in die drol, daar zie je het aan'.

Bushcrafters zijn dus eigenlijk drukke baasjes? Bob: 'Er is constant werk aan de winkel. Je moet een basisbestaan organiseren. Een onderkomen maken en inrichten. Hout sprokkelen voor vuur, zorgen voor water. Voor een beetje licht moet je heel veel doen. Om zo'n basis te creëren heb je zeker vier dagen nodig. Staat die basis eenmaal, dan kun je het zeker nog wel een week uithouden. Mooi is het gevoel van 'thuiskomen' bij mijn zelfgemaakte, provisorische onderkomen.' Wat doet zo'n soloweek met je? Bob: 'Ontroering. Ik heb wel wat traantjes gelaten op de terugweg. Je hebt jezelf bewezen dat je jezelf in je eentje kunt bedruipen in de natuur. Je doet alles wat nodig is om te overleven. Dat is een heel krachtige ervaring, een essentieel gevoel dat je nergens anders kunt opdoen. Simpelweg omdat in het dagelijks leven altijd alles al is geregeld.'

We zien een plek waar een roofvogel een kleinere vogel heeft zitten verorberen: op een oude boomstam liggen veren, kleine botjes.

Spirituele ervaring

Levert bushcraften spirituele ervaringen op? Is het bos een spiegel van de ziel? Bob: 'Ik ben geïnteresseerd in de essentie van dingen. Wat drijft mensen? In mijn werk gaat het steeds om 'meer voor minder'. Machines maken die 1.500 vleeskippen per uur kunnen verwerken. Vergelijk dat eens met het gevoel dat je hebt in de natuur als je hongerig bent, de overduidelijke sporen van een konijn ziet en denkt: "Hoe krijg ik die op mijn bord?" Vervolgens moet je dat zelf uitzoeken, dingen proberen. Lukt het of lukt het niet en wat doet dat met je? Dit contrast met mijn dagelijkse werk is buitengewoon belangrijk voor me. Ik heb een rol in de maatschappij, maar de wetenschap dat ik onafhankelijk daarvan kan bestaan geeft een geweldige kick.' Volgens Bob beweegt de maatschappij steeds verder af van de kern der dingen. 'Neem iets banaals als een stuk spek. Ontbijtspek bij de supermarkt is iets heel anders dan het spek dat de ambachtelijke slager van varkens afsnijdt. De supermarkt is bezig met *waardemaximalisatie*: daarom bewerken ze het spek zodanig dat het heel veel water kan vasthouden. Omdat water goedkoop is en body geeft. Het draait niet meer om het product, maar om kostprijs. Naarmate je meer bewust van je rol in wereld die draait om niet echte waarden, heb je meer tegengewicht nodig in een wereld die je met de kern van dingen confronteert.'

Op een haar na hebben we een ontmoeting met een groep wilde zwijnen. Ze hebben liggen slapen in de bosjes, maar gaan er als de bliksem vandoor als ze letterlijk lucht van ons krijgen. De teleurstelling is voelbaar...

Met dank aan de mensen van Extra Survival. Kijk op www.extrasurvival.nl